

BASARABIA ÎN VIAȚA ȘI OPERA LUI V. A. URECHIA

Dr. hab. Victor MORARU

*Secția Științe Sociale și Economice
a AȘM*

Dr. Zanfir ILIE

*Biblioteca Județeană „V. A. Urechia”
Galați, România*

BESSARABIA IN THE LIFE AND WORK OF V. A. URECHIA.

Summary. The article describes the features of the public activity and journalistic work of Vasile Alexandrescu Urechia, who played an important role in ascension of the romanian national conscience from the second part of XIX century. His activities sustained the idea of Principalities' Union, the principle of romanian patriotism. Believed the parent of „românism”, Urechia emphasizes the national feeling of Romanian people, that refers to the Romanian ethnogenesis, Latin downward, Romanian territorial continuity and permanence. In this context, the writer and political man offers a special attention to bassarabian issues. The article reveals some aspects of Urechia's approach to the bassarabean thematic, especially the culture and literature life. Furthermore, there are analyzed his parliamentary speeches covering the issues on Bassarabia.

Keywords: V. A. Urechia, Romanian Principalities, Bassarabia, history of romanian media, patriotic journalism, bessarabian issue on the media.

Rezumat: În articol sunt abordate aspecte ale activității publice și jurnalistice a lui Vasile Alexandrescu Urechia, istoric și scriitor român, unul dintre cei mai entuziaști și activi animatori ai vieții politice, culturale și științifice din a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Tocmai lui V. A. Urechia, alături de alți înaintași ai epocii, îi revine meritul de a promova conștiința națională românească. Activitățile sale politice, culturale, publicistice au susținut Unirea Principatelor Române, au contribuit la consolidarea principiilor patriotismului românesc. În contextul dezbaterilor despre etnogeneza românilor, substratul latin al moștenirii cultural-lingvistice autohtone, continuitatea și permanența românească teritorială, a fost firesc interesul lui V. A. Urechia pentru Basarabia. În articol sunt examinate unele aspecte ale relațiilor sale cu Basarabia, în special, cele de ordin cultural și politic, sunt evidențiate axele principale ale scrierilor sale publicistice cu subiecte basarabene, este scos în relief mesajul discursurilor parlamentare ale lui V. A. Urechia în calitate de deputat de Ismail.

Cuvinte-cheie: V. A. Urechia, Principatele Române, Basarabia, istoria presei românești, publicistica patriotică, tema Basarabiei în media.

Există, în istoria fiecărui popor, personalități al căror loc în Panteonul culturii naționale nu poate fi contestat. Este și cazul lui Vasile Alexandrescu Urechia (1834-1901), un om de cultură total, integrând calitățile de scriitor, publicist, cercetător, profesor universitar și politician. Istoric și scriitor prin preocupările de bază, Urechia rămâne, totodată, unul dintre cei mai entuziaști animatori ai vieții culturale și științifice a epocii în care a activat. Numele lui este asociat cu inițierea și fondarea a numeroase societăți și instituții de rang major, cum ar fi Ateneul Român sau Academia Română, precum și cu îndrumarea și organizarea sistemului de învățământ.

Interesul civic și elanul patriotic au fost determinante în acțiunile acestui înflăcărat partizan al propășirii prin cultură. Urechia a activat în perioada marilor transformări care au cuprins societatea românească la mijlocul secolului al XIX-lea. În aceste circumstanțe, era firesc ca problematica basarabească să-și găsească de asemenea loc în viața și opera cărturarului.

Premisele interesului, manifestat de V. A. Urechia pentru Basarabia, rezidă, mai întâi de toate, în acțiunile sale de promovare a conștiinței naționale. Problemele romanității și continuității daco-romane a locuitorilor din spațiul carpato-danubiano-pontic au reprezentat axa centrală a activităților desfășurate de Urechia în vederea argumentării originii latine a poporului și limbii române. Academicianul însuși pornea de la ideea primordialității limbii, esențială în ipostazele ei, „de la primul dulce cuvânt de mamă ce, copilași, buzele noastre învățară a rosti sub dezmiardarea și alintările acelei mame, până la teribilul și finalul cuvânt moarte, până la infinitul, misteriosul, sublimul nume al lui Dumnezeu” [1].

Ideea latinității națiunii române s-a impregnat în conștiința lui Urechia încă din adolescență, când viitorul unionist, aflat la studii la Academia Mihăileană din Iași, îi urmărea „cu mirare, dar și cu simpatie pe intelectualii adunați la Hotelul Petersburg” [2, p. 21], în timpul Revoluției de la 1848. Forța de atracție a spiritului latin l-a marcat într-atâta, încât exegeții au continuat mereu să-l considere „pionier neînfricoșat, timp de peste 50 de ani, al acestei latinități, în micul regat de la gurile Dunării”, alăturându-l marilor bărbați ai neamului de atunci, drept „cel mai inimos naționalist al generației trecute, animator înflăcărat al maselor. Și a început-o ... împreună cu admirabila falangă de patrioți, Alecsandri, Negruzzi, Kogălniceanu, C.A. Rosetti și Brătianu” [3].

De altfel, primele noțiuni despre latinitatea românilor, sugerate și de lucrarea lui Dimitrie Cantemir *Hronicul vechimii a romano-moldo-vlahilor* (editată la Iași în 1835), consolidate ulterior prin studierea operei notoriului istoric Gheorghe Șincai

Hronica românilor și a mai multor neamuri, vor sta la baza mesajului unionist, promovat de Urechia din anul 1855. În perioada studenției (1855-1858), V. A. Urechia a fost preocupat de cercetări subordonate constituirii bazei documentare în slujba ideii de latinitate, românită și continuitate etnică.

Congresul de la Paris din martie 1856 a reunit, în cadrul negocierilor, Franța, Anglia, Turcia și Rusia. Prin mișcarea unionistă din țară și prin activitatea emigrației din afara hotarelor, s-a impus atenției diplomației europene și viitorul regim al Principatelor Române. La Paris, Vasile Alexandrescu „făcea parte din „comisiunea” sau „biroul” de propagandă al intereselor române, în calitate de secretar, alături de C. A. Rosetti și Romallo” [4]. În memoriile sale, Urechia nota că rezultatul congresului, datorită influențelor austriece, a fost retrocedarea unei părți din Basarabia anexată de Rusia la 1812. Despre Basarabia, de care îl va lega o bogată și dedicată activitate patriotică, V.A. Urechia va susține înflăcărâte conferințe și va scrie articole critice vizând realitățile plaiului, de-a lungul întregii sale vieți.

În calitate de director al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice din Moldova, V.A. Urechia s-a preocupat de situația învățământului din Basarabia, ale cărei școli se aflau într-o stare deplorabilă, ca urmare a domniei lui Ștefan Vogoride, care, născut în Bulgaria, avea tendința de a institui bulgara ca limbă de predare în Basarabia. Kogălniceanu însuși a contribuit la revigorarea școlilor, numind ca revizor școlar un profesor din Galați, Ioan Pavlov, și împuternicindu-l pe Urechia să organizeze instituții de învățământ în satele provinciei istorice. Referitor la școlile din Moldova în acea perioadă, se găsesc referințe în documentata sa lucrare, *Istoria Școalelor*: „Nici vorbă nu mai poate fi de școale domnești în Principate în zilele grele cât ținu războiul și până după pacea de la Șistov din 4 August 1791” [5, p. 64].

În aceste împrejurări, susținând cu articole în presa vremii noile realități sociale și culturale, Urechia publica la „Românul”, editat de C. A. Rosetti, și se implica în viața politică alături de Kogălniceanu, chiar dacă cei doi corifei puteau avea păreri diferite referitor la anumite probleme. În toate prelua însă preocuparea pentru interesele țării, pentru binele public. În privința patriotismului său, chiar și unii adversari permanenți au recunoscut eforturile pe care le-a făcut Urechia pentru țară și pentru românii din afara hotarelor naționale.

Prin lupta sa pentru cauza națională Urechia a atras simpatia multor scriitori și oameni politici din lumea latină. Editarea *Albumului macedoromân*, în 1880, este una dintre mărturiile rezonanței pe care au avut-o ideile marelui patriot în sufletele confră-

ților săi. Urechia a inclus în acest album dovezi ale sprijinului pentru unirea românilor, provenind de la cei mai cunoscuți scriitori europeni și români, ilustrate prin fragmente literare care, după cum consemna cărturarul în primele pagini, „afirmă dreptul fiecărei națiuni la limba și la altarele sale și protestul contra acelei diplomații care crede a face operă politică durabilă, impunând unui popor limba altuia și dărâmand altarele națiunilor, fie și în puterea unor tratate semnate de toată Europa!” [6, p. 7].

Rămân astăzi dovezi de patriotism militant articolele sale pentru susținerea fraților aflați în suferință, atrăgând atenția opiniei publice din țară și din străinătate asupra problemelor Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei etc.

Din 1 noiembrie până în 30 decembrie 1858, Urechia a condus „Zimbrul și Vulturul”, ziar care continua „Zimbrul” apărut la Iași, în 1850. Interzisă în câteva rânduri, publicația apărea în 1858 cu un editorial semnat de Iancu Codrescu și Vasile Alexandrescu (care pe atunci nu își luase pseudonimul Urechia). De la 2 ianuarie 1859 ziarul s-a contopit cu „Steaua Dunării”. Periodicul, considerat drept „ziar al unirii”, releva importanța unei literaturi naționale izvorâte din istoria și cultura neamului, o literatură care își propunea să trezească sentimentul mândriei naționale. Năzuințele autorilor publicației aveau să se împlinescă prin Unirea Principatelor în 1859.

Pierderea „frumoasei Basarabii”, cum o numea V.A. Urechia, a constituit întotdeauna pentru istoric un prilej de comentarii amare. „Sfășierea Moldovei” a fost tratată și în a sa *Istorie a românilor*, atribuind concetățenilor săi o conștiință națională mult mai dezvoltată față de cea a boierilor moldoveni care la 1812 considerau acest sacrificiu teritorial „un mijloc de ameliorare a soartei țării, doritoare de a scăpa de domnia turcească” [7, p. 3].

În publicistica lui Urechia, abordarea subiectelor basarabene ținea, de multe ori, de aspecte ale culturii. Astfel, unul dintre poeții apreciați favorabil de Urechia a fost „cavalerul Stamati”, la care se face referire într-un articol apărut în „Atheneul român” [8, pp. 78-80]. Stăruind asupra demonstrării pasionate a continuității poeziei române, scriitorul evocă, în acest context, personalitatea regretatului Stamati: „Lebăda română și-a zis cântecul de moarte în Basarabia... O! Acolo, tăcerea, oroarea sepulcrului s-a întins... De abia se mai aude respirând peptul fraților noștri!... Poesia a murit!”. Este importantă constatarea din finalul aserțiunii: „Poesia nu poate muri!... Nu va muri, pe cât timp D-zeu va lăsa ca Românul să fie, pe cât timp de la Tisa la Marea Neagră, ecoul carpațian va repercuta un suspin, o cântare în ... limba care să trăiască, Limba românească...”.

Constantin Stamati, unul dintre cei mai cunoscuți scriitori basarabeni, considerat un „purtător de cuvânt al Basarabiei” [9, p. 187] în acea perioadă în care Basarabia nu avea ziare sau reviste românești, era un fruntaș al culturii române de peste Prut. Revista „Ateneul Român” a publicat în 1866, preluat după „Foiletonul Zimbrului” din 1855, o poezie a sa, *Dorință sau videnie*, cu o notă elogioasă semnată de V. A. Urechia, în care acesta îl alătură poetului și omului politic Costache Conachi [10, pp. 175-180].

În rândurile dedicate poeziei lui Stamati, Urechia evidențiază versurile sale patriotice, în care „harpa lui cântă dorul inimei sale, a unei inime române”. În contextul politic al timpurilor, Urechia îi aprecia versurile inspirate de chemarea redeșteptării naționale și străbătută de simțăminte nobile. Antiteza prezentă în această poezie, între situația de la acea vreme și evenimentele glorioase de altădată, marcate de luptă pentru țară și lege, situează, în viziunea exegetului, poezia sa printre „versurile care întrec, mi se pare, tot ce s-a scris mai bine la noi”. Numindu-l „augur scump și iubit al Basarabiei”, Urechia îi aprecia cutezanța de a profeta ziua întoarcerii „provinciei sale la sînul mamei patrii”, chiar dacă, sau mai ales dacă, o făcea „sub amenințarea cnutului și a Siberiei fără întoarcere”.

În partea finală a studiului, V. A. Urechia profita de contextul pe care i-l ofereau versurile recenzate pentru a-și exprima speranța în renașterea Basarabiei: „Poet al Basarabiei, Cavalerul Stamati a fost cea din urmă ramură rămasă acolo din arborele înflorit al poeziei române dinainte de 1830. Cu moartea lui, lebăda română și-a zis vai! Pare-se, ultima sa cântare pe mormântul românismului din Basarabia!... O! Dar Lazăr reînvie... și Basarabia va reveni!”.

Alături de Urechia, C. Stamati a fost apreciat și de B. P. Hasdeu, care a publicat un studiu despre scriitor în ziarul „Columna lui Traian” din 1870, precum și de Nicolae Iorga, care în studiul său *Continuitatea Spiritului românesc în Basarabia*, îl califică drept „cel dintâi și mare scriitor basarabean” [11]. Admirația pentru scriitorul basarabean era o dovadă, implicit, a atașamentului lui V. A. Urechia pentru Basarabia, Stamati fiind cel care a întreținut viu în inima românilor tărâmul Basarabiei, și prin articolele pe care le publica în reviste precum „Albina Românească”, a lui Gheorghe Asachi și „Dacia Literară”, editată de Mihail Kogălniceanu la Iași, sau în „Almanach pentru Români” (1863).

V. A. Urechia a făcut referire de-a lungul timpului și la alți scriitori basarabeni, mai mult sau mai puțin cunoscuți în epocă. Astfel, în studiul *Despre fabule...*, apărut în serial în revista „Familia” [12], Urechia îl menționa pe fabulistul Ioan Sârbu (re-

marcat și de critica contemporană [13, p. 60]), în lucrările căruia descoperea reflectarea Basarabiei înstrăinate: „Bassarabia, îngenunchiată în durere și înstreinare se cerca și ea în fabulă: Affectus proprios in fabella transtulit, cercă și ea a-și suspina în fabulele păsurilor sale, cântecul de moarte al Lebedei. Poetul Sârbu, un suflet în care colcăie sânge român, imprimă fabulele sale la Chișinău în 1853. Ele sunt lacrimile apăsătorului, deși în privirea literară sunt pre în urma literelor române de la data imprimării lor”.

De menționat că și lucrările lui V. A. Urechia erau cunoscute în Basarabia. *Carte de bun traiu* [14, pp. 1-2], de exemplu, apărută inițial în periodicul *Vieața*, a fost inclusă de învățătorul basarabean Constantin Popescu în volumul *Carte moldovenească*, editat la Chișinău. Scrisă în grafie slavonă, antologia, dedicată, după cum se arată în prefață, „moldovanului basarabean,” era considerată o „carte de lectură foarte potrivită pentru nevoile sufletești ale basarabenilor” [15, p. 112], contribuind la cultivarea limbii românești în Basarabia. Selecția realizată de alcătuitoarea în considerare mentalitatea populației, care în acea perioadă nu citea cărți rusești și nu avea la dispoziție carte românească, fie ea și în grafie slavonă.

Legătura de suflet a lui V. A. Urechia cu Basarabia s-a consolidat în perioada în care acesta a reprezentat Ismailul, în calitate de deputat. În această poziție el a ajuns cu sprijinul lui Mihail Kogălniceanu, care i-a propus personal candidatura și l-a promovat în campania electorală. Mărturie stau și scrisorile acestuia către Urechia, în care afirmă răspicat: „Fii sigur că la Ismail mă voi pune în patru spre a-ți apăra candidatura” [16, pp. 1-2]. Ales deputat în Cameră, Urechia s-a considerat din acel moment un reprezentant al Basarabiei în tot ceea ce a ținut de apărarea și susținerea drepturilor ei, fapt demonstrat și în discursurile sale în Parlamentul României. Unul dintre aceste discursuri, susținut în ședința din 26 ianuarie 1878, este relevant în acest sens, textul interpelării fiind ulterior tipărit sub forma unei publicații aparte [17]. În această interpelare V.A. Urechia condamnă condițiile propuse de Rusia pentru acordarea armistițiului, ignorarea dorințelor guvernului român în aceste tratative și modalitatea prin care știrea cu privire la cererea Rusiei, de cedare a Basarabiei, a fost aflată, din paginile ziarelor europene: „Cum? Când oștenii noștri mor vitejește pentru a realiza independența țării, noi, oștirea legilor ei, vom da subscrierea noastră pe un act prin care se vor deslipi de la mama patrie o provincie a ei? Nu vom da-o cu voia noastră, căci suntem răspunzători pentru ea nu numai urmașilor noștri, dar și întregii Europe, care, recunoscând că Turcia nu avea dreptul să o înstrăineze, ne-a înapoiat-o după

resbelul Crimeei. Nu vom da-o de bună voie căci ar fi act de sinucidere: Basarabia, gurile Dunării, sunt titluri de noblețe care ne-au deschis și ne vor deschide pe viitor încă ușile ambasadurilor și a diplomației Europene, și care ne pot aduce de la Europa dorită neutralitate. N-o putem da de bună voie, pentru că nimeni nu poate cere de la reprezentanții *Țării Române ca prin recunoașterea* retrocesiunii Basarabiei române, ca nedrept făcută prin tratatul de la Paris, să legitimizeze cesiuni anterioare, nefăcute de ea. Nu putem da Basarabia pe compensațiuni teritoriale!”

V. A. Urechia încheia acest discurs emoționant cu un apel către confrății săi de pe băncile Parlamentului: „Și, domnilor deputați, nu dumneavoastră veți fi aceia care să acoperiți cu vâl funebru scaunele reprezentanților din Basarabia în acest Parlament. Nu, după aceste bănci cuvântul reprezentanților Basarabiei va mai răsuna încă. Sau dacă va înceta, ei bine, să știe Europa că nu va fi departe atunci și pentru dânsa ziua încetării dreptății și a libertății”.

Urmărind să atragă atenția asupra pericolului apărut în ceea ce privea integritatea teritorială a României, V.A. Urechia alături de argumentele istorice pe cele sentimentale și morale, pledând în fond pentru o cauză deja pierdută, dar dorind să accentueze faptul că ceea ce se întâmpla nu se făcea cu voia românilor. Într-un alt discurs susținut în Parlamentul României, în aceeași calitate de deputat al Colegiului de Ismail, câteva luni mai târziu, V. A. Urechia accentua și mai puternic nedreptatea celor întâmplate, subliniind dezamăgirea produsă de „consimțirea de către Europa întreagă” a acestui act care „a erigat în axiomă: că forța primează dreptul” [18]. În patetismul specific discursului său se regăsesc aceleași întrebări și supărări ale omului de rând, dar și responsabilitatea celui care, în calitate de reprezentant al „nenorocitei fiice a Moldovei”, simțea nevoia să sublinieze că „rumperea Basarabiei de la sânul mamei patriei nu a fost și nu va fi cu voia ei” și să protesteze „contra aserțiunilor diplomaților că pământul Basarabiei nu a fost pământ al Românilor”. Protestul nu se oprea doar la simple declarații, ci era argumentat de fapte și note istorice, printre care erau evidențiate cele ale călătorilor străini. Istoricul și, în același timp, parlamentarul Urechia a ținut să accentueze public poziția sa cu privire la adevărul ce stătea în spatele acestei încălcări teritoriale și neputința în fața nepăsării marilor puteri europene.

Discursurile parlamentare reprezintă doar unele dintre actele memorabile pe care le-a întreprins în susținerea cauzei Basarabiei, un apel la istorie și o dovadă de patriotism: „Speră, fiică nenorocită a Daciei traiane... Pe cât timp vom fi Români, Basarabia nu poate să fie uitată!” [19, p. 16].

În cuvântul rostit la dispariția profesorului și istoricului V. A. Urechia, Gr. Tocilescu a calificat astfel firul călăuzitor al vieții cărturarului: „Naționalismul a fost firul conducător ce a urmat Urechia în toată viața lui literară și științifică, ca și în cea politică, totdeauna în fruntea oricărei mișcări naționale, oricărei ocaziuni de protestare; îl vedem ridicându-se împotriva prigonirii fraților de dincolo, reducerii școlilor rurale din țară, împotriva luării Basarabiei... Ori de câte ori țipătul Românilor se auzea jalnic tânguindu-se de peste nouă țări și nouă mări pe unde vitrega soartă voia să-i alunge, de atâtea ori se ridica puternic și deșteptător ca o trâmbiță de Arhanghel, glasul de îmbărbătare al lui Urechia” [20].

Privind figura lui V. A. Urechia în contextul galeriei personalităților basarabene ale epocii, poate fi realizată o analogie între el și un alt publicist de frunte, Constantin Stere [21]. Asemenea lui V. A. Urechia, C. Stere era o personalitate cu multiple ipostaze: om politic, profesor universitar, scriitor dedicat cauzei patriei sale. Ambii au fost spirite enciclopedice, firi neobosite, cu preocupări în domenii diverse. Criticați de contemporanii săi pentru faptul că se risipesc în prea multe direcții, atât V. A. Urechia cât și C. Stere au fost apreciați postum. Pe lângă alte ocupații, ambii s-au manifestat și în domeniul presei, sursă de răspândire a ideilor vremii, fiind fondatori de publicații și autori de texte jurnalistice. Astfel, activitatea „Basarabiei”, animată de C. Stere, poate fi pusă în balanță cu propaganda intensă pentru cauza unionistă desfășurată de V. A. Urechia prin intermediul ziarului „Opiniunea”, ce apărea sub conducerea sa la Paris. Experiențele politice obținute prin intermediul activității publicistice au fost utile ambilor ulterior, în numeroasele acțiuni consacrate idealului național.

Preocupările politice și literare ale lui V. A. Urechia nu reprezentau pentru acesta două segmente divizate ale personalității sale complexe, dovadă fiind raportarea și interconectarea pe care o vedea între aceste laturi ale vieții sale. Un exemplu în acest sens este una dintre conferințele sale susținute la Ateneul Român, în care a făcut referire la rolul poeziei în politică, „în concertul redeșteptării naționale” [22, p. 160]. Ampla sa activitate publicistică cu caracter politic își găsește cu siguranță explicația și în afirmația pe care o făcea în contextul acestei conferințe: „românii sunt și ei un popor politic”, extinzând mai departe acest caracter asupra poeziei române, care nu a pierdut niciun prilej de a-și exprima sentimentele naționale în versuri.

Trecând în revistă legătura intrinsecă între poezie și politică, Urechia pornea pe firul istoriei românilor, de la poezia populară la vremurile contempo-

rane acesteia. Nu uita să accentueze în contextul dat mesajul patriotic al poezilor de la 1844, pentru că „poesia, vedeți, fu marea școală politică a Românilor, pot zice a Românisului... Căci acorlele ei de redeșteptare străbătură departe la frați, prin străji și oștiri, bariere de tunuri și de puști, cu care violența și soarta a despărțit Basarabia, Bucovina, Transilvania și Macedonia, de România... în Basarabia, poesia *cântă cu sfânta semeție* a inimei ce simte și palpită cu generozitate sub agitarea iubirei de patrie, acolo, cavalerul Stamate cântă patria Română, pre Moldova cea bătrână...” [23, p. 185].

Supuse interpretării azi, faptele și publicațiile la care ne-am referit continuă să-și păstreze valoarea, mai ales, prin mesajul pe care l-au transmis generațiilor trecute, dar și celor prezente, prin spiritul lor patriotic militant, constituindu-se drept adevărate exemple de slujire a cauzei nobile.

Referințe bibliografice

1. Urechia V. A. Memoriu despre starea învățării publice în Moldova la 1859. În: V. A. Urechia. Opere complete. Seria D. Vol. 1 (1858+1867), Didactica. București: Imprimeria Statului, 1883, pp. 89-102.
2. Goia V. V. A. Urechia: Studiu monografic. București: Minerva, 1979.
3. Rosetti R. Eri... Ediția a 3-a. București: Universul, 1943.
4. Goia V. Op. cit.
5. Urechia V.A. Istoria Școalelor de la 1800-1864, Tom. 1. București: Imprimeria Statului, 1892.
6. Album macedo-român, București, Stabilimentul în artele grafice Socecu, Sander & Teclu, 1880.
7. Urechia V.A. Istoria românilor, Tom. 10, partea A. Iași: Tipo Moldova, 2010.
8. Urechia V.A. Poesia a murit: Introducțiunea la

festivitatea poetică rostită de D-lu V. A. Urechia. În: Atheneul român, 1866, an. 1, nr. 4-5, sept.-oct., p. 78-80.

9. Haneș Petre V. Scriitorii basarabeni. București: Editura Casei Școalelor, 1936.

10. Urechia V.A. Comentariile d-lui Urechia asupra poetului Stamati. În: Atheneul român, 1866, an. 1, nr. 6-7, nov.-dec. 1, pp. 175-180.

11. Iorga N. Continuitatea Spiritului românesc în Basarabia. Iași: Tipografia ziarului „Neamul Românesc”, 1918.

12. Urechia V. A. Despre fabule în genere și în specialu despre Cichindealu. În: Familia, 1869, nr. 46-50.

13. Cimpoi M. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Galați: Porto Franco, 1997.

14. Urechia V.A. Carte de bun traiu. În: Vieța, 1894, an. 1, nr. 31, 26 iunie.

15. Ciobanu Ș. Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă. Chișinău: Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1992.

16. Scrisoarea lui M. Kogălniceanu către V.A. Urechia, Galați, 1876 mai 12, 4 f, manuscris din colecțiile speciale ale Bibliotecii „V.A. Urechia”, Galați.

17. Urechia V. A. Cestiunea Bessarabiei. București, Tipografia C. P. Conduratu & I. S. Rădulescu, 1878.

18. Urechia V. A. Basarabia: Cuvântarea ținută la Parlamentul Român în ziua de 27 Septembrie 1878. București, Tipografia C. P. Conduratu, 1878.

19. Ibidem.

20. Tocilescu Gr. Cuvînt rostit în biserica Sf. Gheorghe Nou, cu ocaziunea înmormîntării ilustrului V.A. Urechia. În: Analele Academiei Române, Seria 2, tom. 24 (1901-1902).

21. Corbu H. Constantin Stere și timpul său. Chișinău: Cartea Moldovei, 2005.

22. Urechia V.A. Poesia în facia politice: conferință publică ținută la Ateneul Român în 1867. În: Opere complete, Conferințe și discursuri, Seria B, Tom I, București, 1878.

23. Ibidem.

Petru Jireghea. *Chișinău. Reședința Buciumul*, u/p, 850×1 220 mm, 2008. Din colecțiile autorului